

АРХІВ   ПРО "УМ"   РЕКЛАМА В "УМ"

ПЕРЕДПЛАТА НА "УМ"

Україна молода

ЗНАЙТИ

ГОЛОВНА	НОВИНИ	ПОЛІТИКА	ЕКОНОМІКА
СУСПІЛЬСТВО	ІСТОРІЯ	ЗДОРОВ'Я	
КУЛЬТУРА	СПОРТ	КАЛЕЙДОСКОП	

> [Людина](#) > До Європи — по Сковороду

ДО ЄВРОПИ — ПО СКОВОРОДУ

30.11.2012

Ярослава МУЗИЧЕНКО

3 грудня 2022 року

Кобзар Петро Приступов.

відзначатиметься 300-річний ювілей видатного

філософа–просвітителя Григорія Сковороди. Чимало для популяризації творчості українського генія зробив композитор–кобзар Петро Приступов, який упродовж 40 років оживлює музикою його поезії і на сьогодні створив цілісну програму поширення сквородинських ідей серед громадськості. «Я зіткнувся з цією постаттю вперше — очі в очі, — на Хрещатику, — розповідає пан Петро. — Це правда! Якщо хтось тримав у руках двотомне видання 1973 року, то там із білої суперобкладинки на нас дивиться таке прекрасне аскетичне обличчя. Літнім днем я йшов Хрещатиком і побачив у вітрині книгарні це обличчя. Воно притягнуло мене: «Хто це?» Підходжу — Сковорода! Я зайшов, розкрив книгу — там усе написане незрозумілою давньою мовою...». Пан Петро таки придбав двотомник, читав... А через два дні прибіг до книгарні, купив ще два двотомники і подарував друзям.

Погляд на Захід

До 2003 року Петро Приступов жив у Києві, а потім переїхав до німецького містечка Ерфурта. «Я довго не хотів виїжджати з України, були на те причини, — розповідає музикант. — Але коли дізнався, що житиму недалечко від міста Галле, то це переважило. Тому що є відомості, що Сковорода навчався в цьому місті під час своєї європейської подорожі. Він десь на рік затримався у цьому місті. Щоб брати уроки і відвідувати лекції дуже знаного філософа й фізика, професора Христіана Вольфа. Григорій Сковорода пройшов там чудову школу середньовічних німецьких містиків. Це мало безперечний вплив на його філософію». З 1745–го філософ упродовж п'яти років навчався за кордоном — у Будапешті, Пресбурзі (тепер Братислава), Відні, Венеції, Флоренції і Галле. Є листи Сковороди, де він згадує про своє перебування в цьому місті. Про це говориться і в біографії, написаній Михайлом Ковалинським. У Галле є будинок–музей Христіана Вольфа. Пан Петро був у цьому будинку, втім

спершу нічого не знайшов про Сковороду. Каже, ще шукатиме. Тим паче що Сковорода міг там проходити не за своїм іменем, а просто як «студент із Рутенії». У перші мандри сквородинськими місцями Приступов подався ще в 1980–х. Побував і в музеї Переяслава–Хмельницького, і в Харкові, і в Сковородинівці, де похований Григорій Савич, у Петербурзі. А тепер почав відкривати для себе його західні шляхи. Кобзар переконаний, що Григорій Сковорода є на рівні таких світових мислителів, як Махатма Ганді. І світ ще повинен дізнатися про Сковороду. «Його «спіймати» не можна — можна йому віддати серце, і тоді з ним з'єднаєшся, — каже пан Петро. — Зараз прийшов час. І я маю все, щоб світ дізнався про Сковороду: мелодійні пісні, сквородинські дитячі вистави, моновистава «Відаю людину». І все це має дійти до людей. Часом пишуть: «незрозумілий Сковорода». А як його можуть зрозуміти, коли не знають?».

Щодня ближче

Петро Приступов каже, мовляв щодня спілкується з філософом, уже впродовж 39 років. «Пісня як готовий твір народжується не щодня. Але щодня йшла якась робота, пошук інтонацій», — каже він. З дитинства він грав на скрипці, добре знався на європейській класиці. До того ж відчуття мелодики поезії Сковороди наклалося на особисте ставлення до світу. «Спочатку це було просто щось споріднене, — розповідає музикант. — Зі школи я виніс лише два рядки сквородинські: «Вас Бог одарив ґрунтами, раптом можете пропасть, а мій жребій з голяками, та Бог мудрості дав часть». Тут відверто ідея захисника отих бідняків. Далі я пригадав, що в дитинстві, коли грав у футбол, ніколи не рвався до чужих воріт, щоб забити гол. Я завжди підтягувався до своїх воріт, щоб їх захистити. Мені конче потрібно було — захистити. Оцей захисник у мені жив. І ці рядки зі Сковороди я першими заспівав. У 1973 році кілька місяців вони в мені «крутилися», і раптом я їх заспівав. За цей час я відкривав і читав. Та не знав, що то останні рядки пісні 24–ї... Коли я вже заспівав ті два рядки, в мені

відкрилася підказка: «Шукай вірша Сковороди із «Саду Божественних пісень» із такою ритмікою». І я знайшов. І знаєте, що зі мною сталося тоді? Мабуть, те, що й він описував в одному своєму листі: раптом ніби вогонь його пройняв, і він побачив весь світ інакше. Коли я побачив ті два рядки в книзі — вмить злилося мое внутрішнє і оте, що було в рядках, що «якийсь огонь мене пройняв», і я заспівав одразу всю пісню. А далі вже відкривав його філософію».

Музикознавці кажуть, що саме таку музику міг складати до своїх пісень Григорій Сковорода. Що мелодика їх дивовижно близька до тогочасних творів. Спершу Приступов акомпонував на гітарі. Пробивав грати і на бандурі, і на лютні, на торбані. А потім доцент Київської консерваторії Микола Прокопенко, що й музичні інструменти сам майстрував, виготовив для популяризатора Сковороди кобзу.

Мова Сковороди

Наукових видань про Григорія Сковороду нині чимало. Та вони не доходять до громади. І твори Сковороди також небагато хто читає. Можливо, тому що написані вони складною мовою? «В Україні ту стародавню сквородинівську мову дуже погано сприймають. Недарма Шевченко сварився на Сковороду і казав, що то «макаронна мова», — наголошує пан Приступов. У 1994 році він переклав тексти філософа на сучасну мову. Утім у той же час вийшов і двотомник Гарвардського університету, з гарними перекладами Валерія Шевчука. Музикант узяв у нього дозвіл адаптувати їх до співу. «Я заспівав його тексти в перекладі на сучасну мову, дав пісням природне буття. Бо Сковорода співав їх. І так вони легко сприймаються людьми, — каже митець. — Тут його живе слово. Це не просто пісні, це послання. І вже потім байки, листи й філософські трактати можна читати».

В Інституті літератури НАНУ митця підтримали відомі літературознавці, фахівці з давньоукраїнської мови — світлої пам'яті Олекса Мишанич, Володимир Крекотень. Вони консультували, радили, слухали спроби і схвалювали. Хоча спершу спитали: «Якою мовою ви це

співаєте?». З'ясувалося, що митець співав ще не перекладені твори Сковороди у російській вимові... «Я вважаю, що мова Сковороди — це свого роду шифр. Він, можливо, писав так, щоб на той час не дуже в ньому «колупалися», — вважає Петро Приступов. — Казав же: «Світ ловив мене та не впіймав». Через майже 300 років його твори прийшли до людей, які їх зрозуміють. Саме в час, коли Україна отримала нарешті свою державність. Є Українське військо, гроші, Верховна Рада... Але як це зробити, щоб свобода звершилася і на рівні людини — про це розповідав Григорій Сковорода».

ДОВІДКА «УМ»

Петро Варсава (Приступов) співає, акомпануючи собі на кобзі або гітарі. Його «Сад Божественних пісень» має 30 віршованих текстів. Розпочавши цю роботу в 1974 році, автор до 2008-го написав музику до всіх текстів «Саду». Ще 1996 року було зроблено випуск аудіоальбому «Сад Божественних пісень». У вересні 1998 року його творчим розробкам надано статус музичного посібника до курсів «Українська та зарубіжна культура», «Історія України», «Музичне виховання», «Етика» тощо, який до цього часу не виданий за браком грошей.

Вів гурток «Сковородинське коло» в Дитячому оздоровчо-екологічному центрі Оболонського району, займався з учнями оболонських шкіл та інтернату № 19 для хворих на сколіоз дітей. Створив літературно-музичний моноспектакль «Відаю людину» на основі філософської спадщини Сковороди. Це програма у формі сценічної містерії, де мудре слово українського мислителя добиралося по темах: «Про щастя», «Про істину», «Про святиню приховану», «Про створення людини»; «Про марновірство»; «Про переображення людини». Загалом вистава — про втілення в людині Божественного. Також Петро Приступов має у доробку курс лекцій-концертів «Невідомий Сковорода»; дидактичний спектакль «Всяк є там, де серцем сам» — на основі байок та пісень Сковороди для школярів 5—8 класів.

СТАТТІ ПО ТЕМІ

Голодомори й лихоліття «мами за законом»

Іде другий десяток літ, як немає з нами дорогої для мене людини — Євдокименко Ірини Пилипівни, матері моєї

Ноги замість мотора

30-річний черкащанин Олексій Ганшин ніколи не мав автомобіля і навіть не хоче його купувати. Бо в нього є велосипед. Олексій не просто любить на ньому подорожувати, він власноруч будує ще й лежачі велосипеди. У

За ним сумує місто...

Сьогодні — 9 днів, як пішов із життя Ігор Калашник, політик, громадський діяч Черкащини, доктор економічних наук, заслужений будівельник України, лауреат загальноукраїнськ рейтингу

«Я давно вже став українським націоналістом»

Ще жоден художник тему сучасної українсько-російської війни досі не втілював настільки масштабно, як 53-річний художник із Дніпропетровська Сергій Чайка. Його нова

Не в грошах щастя

Звістка про те, що Василю Пилці з Кривого Рогу замовили портрет короля Кувейту, нещодавно була розповсюджена багатьма ЗМІ як неабияка сенсація. Особливої ж пікантності додавало те, що українському

«Ми такі люди — співати вміємо, а балакати не дуже!»

Більше 30 років поспіль українська народна пісня допомагає черкаській родині

РОЗСИЛКА

e-mail:

підписатися

ФОТО,ВІДЕО

У Пхенчхані відкрили зимову Олімпіаду-2018 (фото)

Шепелєв доставлений до суду із синцями на обличчі (фото)